

Slovo k povzbuzení na neděli 31. května 2020, na Slavnost Soslání Ducha svatého ...
Biblická čtení: Sk 2,1-11; Ž 104; 1Kor 12,3b-7.12-13; Jan 20,19-23

Milé sestry, milí bratři,

dnešní neděle, zvláště její bohoslužba, zpřítomňuje padesátý den od Velikonoc, padesátý den ode dne Kristova zmrtvýchvstání, desátý den od jeho nanebevstoupení. Je to židovský Svátek týdnů, kdy si židé připomínali (a samozřejmě stále připomínají) to, co se stalo sedm týdnů od prvních starozákonních Velikonoc, co se stalo po sedmi týdnech putování z Egypta: Na hoře Sinaj byl prostřednictvím Mojžíše dán Zákon neboli Tóra (*Torah*). Izraeli bylo dáno Desatero Božích přikázání na kamenných deskách, pravidla blízkosti Boží přítomnosti v jeho lidu. A právě v tento svátek, v den Letnic (protože na začátku léta) je seslán Kristem slíbený Duch svatý. Jednou provždy.

Duch svatý, třetí Boží osoba, který z Otce i Syna vychází, onen „třetí Boží“, který je láskou mezi Otcem a Synem, je tedy jednou provždy a pro všechny, kteří ho přijmou, seslán: Aby se naplnilo dávné očekávání Izraele povzbuzené Joelovým proroctvím, že Boží Duch bude „vylít“ na všechny lidi a potažmo na celou zemi. Aby se naplnilo proroctví Ezechielovo, že Bůh odejme z nitra člověka srdce kamenné a místo toho do něj vloží srdce živé, srdce z masa. Aby se naplnilo proroctví Jeremiášovo, že Boha budou moci všichni lidé, od nejmladšího do nejstaršího, znát a poslouchat. A především aby se splnil slib samotného Pána Ježíše, že za sebe pošle jiného Přímluvce, Utěšitele, který bude silou jeho přítomnosti na zemi, až on se vrátí do plnosti nebeské slávy. Naplněním proroctví i Božskou silou Kristovy tajemné přítomnosti je právě tento Duch svatý, v den Letnic seslaný.

V křesťanství a v církvi je tajemnou a skutečnou Kristovou přítomností nám již dobře známá triáda: Bohoslužba (řecky *leitourgía*), svědectví víry i slova Božího (*martyria*) a společenství (*koinonía*), projevující se vzájemnou láskou i láskou ke všem ostatním (*diakonía*). Vše toto se děje právě silou Ducha svatého. Vždyť veškerá bohoslužba, zvláště ta svátostná, je možná jen v síle Ducha svatého. Proto má bohoslužba jako svou nedílnou součást vzývání, aby Duch svatý sestoupil, ať už do křestní vody, či na chléb a víno. Kdyby nesestoupil, nic by se nestalo ani nic neproměnilo, neboť Syn sestupuje z nebe na zem jen v síle Ducha. „Jen v Duchu svatém je možné říci: Ježíš Kristus je Pán“ nám už ve svém Prvním listě Korintským připomíná apoštol Pavel. Bez síly Ducha svatého nelze věřit a už vůbec ne Krista vyznávat. A je to zase Duch svatý, který je silou jednoty společenství bratří a sester jakož i silou a ohněm jejich vzájemné lásky.

V našich srdcích a životech se Duch svatý projevuje také triádou: jako víra, naděje a láska, jako Božská síla k víře, naději a lásce. Přidáme-li k těmto třem „teologickým ctnostem“ čtyři další ctnosti, ty „kardinální“ či „etické“, k nimž nás také Duch svatý také vede – moudrost, statečnost, uměřenost a spravedlnost, máme sedm ctností. Právě ty jsou ovocem sedmi darů Ducha svatého – moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, nábožnosti a bázně Boží, jak už je spojil dohromady svatý Řehoř Veliký. Tři božské a čtyři etické ctnosti jsou krásnými projevy, ovocem Kristovy přítomnosti v nás a v našem životě, křesťanským tvarem a podobnou našeho života. Ctnosti jsou naplněním Božího zákona jeho smyslem.

Duch svatý v nás se projevuje jako živel, jako ten, který je živý, neboť má sám v sobě pohyb. Samopohyb je principem života (tak pojem „živlu“ skutečně vznikl). Proto jsou nejkrásnějšími obrazy působení Ducha svatého v životech těch, kteří se mu otevřou, kteří mu otevřou „zemi“ svého nitra, právě tři živly: „oheň“, „vítr“ a „voda“, tři ze čtyř starobylých elementů světa. Všechny tři tyto obrazy jsou biblické, a proto pravdivé. Duch svatý se totiž skutečně chová jako živel, jako Boží živel. Jedině tak ho můžeme také vnímat a otevřít se jeho působení a aspoň trochu si představit, jak v nás působí.

Co to pro nás znamená?

Že jsme zváni se nechat zapálit jeho ohněm, který se rozdává. Takové zapálení, nechání se zapálit není nepodobné vztahu mezi lidmi, když to mezi nimi krásně zajiskří, když se mezi nimi rozhoří plamínek lásky. Není to nepodobné přijetí lásky druhého a jejímu opětování. Není to nepodobné, když někoho tak začne zevnitř hřát oheň lásky, která mu dá i vnitřní světlo rozeznávající, co je dobré a co ne, a vnitřní hřejivý pokoj. A není to ani nepodobné situaci, když se někdo pro někoho či něco skutečně zapálí a rozhoří. Ovšem vždy s tím, že zde je „tím druhým“, od kterého, pro kterého a kterým se zapálíme a jehož blízkost nás hřeje a dává světlo, sám Bůh.

Znamená to také, že se máme nechat Duchem svatým osvěžit jako vodou. I to si umíme představit, neboť to není nepodobné pití. Vodu pijeme a dostáváme od ní život, osvěžuje nás. Bez vody nelze žít. Bez vody, která padá shůry a která je často naleznutelná jako rosa zrána. Voda napájí zemi a činí ji plodnou. Voda Ducha svatého padající shůry a vytékající z boku Kristova nám dává sám Boží život, Boží osvěžení, a proto dává v nás vyrůst samotnému Kristu.

A je třeba se nechat Duchem svatým uchvátit, odfouknout jako větrem. Náš život je jako plachetnice na moři světa. Loďka je třeba tělem, plachta duší, kormidlo ve svých rukou svírá rozum, kéž by osvícený vírou. Ale je to jedině vítr, dobrý neviditelný a přece silný vítr, který dokáže pohnout loďku správným směrem a dovést ji k vytouženému cíli. Svätý Makarios tak nějak popsal náš život s tím, že právě plachta duše má být setkána ze sedmi pruhů látky, ze sedmi darů Ducha svatého. Ty se začnou projevovat, když se duše Duchem jako větrem nechá vést, plavit tam, kam chce on.

Tak nějak a jistě mnoha a mnoha dalšími způsoby si můžeme působení Ducha svatého ve svých životech představit. A je dobré si tyto představy dopřát, rozvíjet je a hlavně na jejich základě o Ducha svatého prosit a jeho živelnému a živoucímu působení se otevírat. A to nejen dnes, na slavnost jeho zaslání, ale každý den, zvláště každého rána, dokud naše srdce ještě není tak zanesené vším možným a nemožným.

Rozjímání o Duchu svatém a jeho působení nám navíc – mimo mnoha jiného – připomíná jednu z nejzákladnějších pravd naší víry: Že naše křesťanství je především vztahem, vztahem k Bohu, jehož síla je darem, neboť je vztahem, která nás má nezaslouženě proměňovat k podobě toho, k němuž se vztahujeme, k podobě Kristově. Otevření se působení Ducha je otevření se vztahu s Bohem, vstoupení do tohoto vztahu.

Jsme na konci letošní velikonoční doby, která byla tak bezprecedentně jiná, jak jsme se snažili vícekrát v minulých týdnech rozjímat. Jsme zároveň, doufejme, na určitém konci snad aspoň první vlny pandemie koronaviru (kéž by samozřejmě nepřišla žádná další, ale to nikdo z nás neví, jak to bude dál, nikdo neví, co vše ještě v tomto ohledu přijde). Už nyní ale není dobré se jen tak – bez ničeho, bez žádné změny k lepšímu, bez žádného ponaučení – vrátit zase k běžnému životu, na který jsme byli zvyklí, snad jen s určitým uskromněním, které nyní pro mnohé bude bezpochyby nutné. Bylo by dobré se vrátit, vykročit jinak, nově, svatodušně, křesťanštěji.

Kéž bychom tak s Boží pomocí učinili, zkusili učinit a otevřeli se tomu jedinému podstatnému – Bohu. Jediné podobě podstatného – Kristu. A jediné síle jeho přítomnosti – Božímu Duchu. Ten jediný nás jako síla Kristovy přítomnosti může proměnit, vytvarovat k jedinému podstatnému, co v životě máme udělat: věřit, doufat a milovat, k podobě Krista, Božího Syna v nás. „A tak zůstává víra, naděje, láska – ale největší z té trojice je láska“. Tu však v nás může zažehnout, oživit a rozvinout jedině Duch svätý.

Nikdo z nás neví, kolik mu ještě zbývá na světě času, ani jak všechno bude dál. A tak čas svého života nepromarníme tím, co není podstatné a tím pádem je pomíjivé, tím, co není Boží, a tudíž ani dobré...